

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ЖУРНАЛІСТИКИ**

Кафедра телебачення і радіомовлення

Кваліфікаційна робота
на здобуття другого (*магістерського*) рівня вищої освіти
на тему:
«Авторська концепція телепрограми «Бастіон»

Термін реалізації проєкту:
початок: 01 червня 2022 р.
закінчення: 03 липня 2023р.

Виконала:
студентка магістратури
денної форми навчання
спеціальності 061 – журналістика
освітньо-професійної програми
«Журналістика та медіакомунікації»
Анастасія СЛАВА

Керівник:
к. ф. н., доц. Ольга ГРЕСЬКО

Київ 2021

Зміст

1. Загальні відомості.....	3-10
2. Характеристика проєкту.....	10
2.1. Ключові слова.....	10-11
2.2. Реферат проєкту.....	12-22
2.3. Масштаб проєкту.....	22-23
2.4. Спрямованість проєкту.....	23
2.5. Ступінь новизни.....	24
3. Організаційний план розробки проєкту та організації виробництва	24
3.1. Стан виконання робіт за проєктом до моменту його схвалення.....	24-25
3.2. Календарний план виконання робіт за проєктом.....	25-28
3.3. Організація заходів.....	28-29
4. Очікувана ефективність проєкту.....	29
4.1. Економічна ефективність проєкту.....	29-30
4.2. Соціальна ефективність проєкту.....	30
4.3. Інші види ефектів.....	30
5. Аналіз потенційних ризиків проєкту.....	30
5.1. Основні фактори ризику проєкту.....	30-31
5.2. Управління ризиками.....	30-32
6. Практична цінність.....	33
7. Індивідуальний стиль телепрограми.....	33
8. План рекламних заходів для просування на ринок інноваційного продукту.....	33-34
9. ПТСР та становлення боротьби з ниму різних країнах.....	34-36
10. Загальні висновки	37-40
11. Джерела, на основі яких сформовано проєкт.....	41
12. Додатки.	
13. Презентація проєкту (додається окремо).....	

1. Загальні відомості

В основу проєкту *«Авторської концепції телепрограми «Бастіон»* входить важливий аспект людського життя. Він покликаний допомогти військовослужбовцям, які отримали психологічні травми внаслідок перебування у зоні ООС (*брали участь у бойових діях*). Повернути їх та їхні сім'ї до нормального життя, сприяти соціальній адаптації, звернути увагу держави та суспільства на необхідність надання допомоги тим, хто постраждав, захищаючи Україну.

Висвітлити історії скалічених доль військовослужбовців, рідних та близьких воїнів, які загинули в ООС, дітей, які залишилися напівсиротами. Разом з тим проводити роботу з психологами, використовувати західні методи психологічної допомоги, наприклад, як *«кейс-метод»* американської психологічної реабілітації, англійський психотерапевтичний метод, такий як, *«когнітивна терапія»*.

Не менш важливим аспектом проєкту стане висвітлення зазначеної проблеми наступним чином:

1. Історія людини.
2. Шлях боротьби.
3. Проблеми, з якими стикаються герої в суспільстві внаслідок існування посттравматичного стресового розладу, їх емоційний стан.
4. Поради, як долати труднощі коли здається, що немає виходу.
5. Важливість висвітлення, а також спроби вирішення проблеми посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців.
6. Подолання бар'єру осуду інших людей через проблеми, які існують у військових.
7. Жива розмова героя у *«закритій студії»* з психотерапевтом та ведучим/ведучою.

На прикладі цих надзвичайно сильних за характером людей із незламною волею та жагою до життя показати, що життя триває, і вони нічим не

відрізняються від інших, і заслуговують на повноцінне життя, а також адекватне ставлення до них з боку суспільства. Сприяти захисту їх інтересів та покращенню умов їх життєдіяльності, адаптації до звичайного життя після повернення із зони бойових дій. За допомогою медіа показати українському суспільству, що говорити про психологічні розлади – не є соромно. Тільки порушення цієї проблеми на національному рівні допоможе її подолати.

Водночас, герої програми (*військовослужбовці, ветерани ООС, члени їх сімей*), зможуть ділитися своїм життєвим досвідом, проблемами, які виникли внаслідок воєнних дій на сході країни та отримувати консультації від кваліфікованих спеціалістів.

Актуальними питаннями будуть:

1. Як і коли вони зрозуміли, що ПТСР є розладом, на який вони страждають?

2. Чи зрозуміли військові самостійно або їхні родичі, близькі виявили симптоми посттравматичного стресового розладу?

3. Чи знав хтось з них куди і до кого потрібно звертатися, а також про нові методи лікування ПТСР?

4. Якщо герої зверталися, чи була ця допомога ефективною?

5. Чи боялися вони осуду суспільства, звертаючись на програму з цим розладом?

6. Чи траплявся у них/їх знайомих/родичів рецидив?

7. Чи вірять вони у підтримку держави та наскільки довіряють журналістам у піднятті та висвітленні проблеми посттравматичного стресового розладу?

Якщо у майбутньому концепція та ідея створення такого продукту стане цікавою, то до втілення її залучатиметься велика чисельність людей.

Це будуть психотерапевти, ведучі, оператори, а також інші фахівці, що працюватимуть над створенням цього продукту. Обов'язково повинна бути гаряча лінія, на яку зможуть звертатися люди, які захочуть розповісти власну історію. Тому в майбутньому, може постати питання створення додатку

«месенджера», яким зможуть користуватися лише ті, хто працюватимуть над цим проєктом.

У рамках підготовки створення концепції цього продукту було проведено опитування методом глибинного інтерв'ю щодо розуміння проблеми посттравматичного стресового розладу (ПТСР) серед військовослужбовців, учасників ООС, журналістів та цільової аудиторії загалом.

Інтерв'ю складалося з десяти питань. З тридцяти респондентів відповіли лише п'ятнадцять. Відповіді були різними, але справедливими, тому це допоможе нам краще зрозуміти наскільки важливо та потрібно створювати таку програму. Для більш чіткого розуміння ситуації опрацьовувалися наукові статті та методи боротьби з посттравматичним стресовим розладом, висвітлення ПТСР українськими та зарубіжними ЗМІ, документальні фільми. *Всі статті та джерела, що були опрацьовані для кращого розуміння ПТСР у військових, зазначені у додатках.*

Варто зауважити, що важливим аспектом концепції інноваційного проєкту є те, що від ПТСР страждають не тільки ті, хто беруть у руки зброю, натискають на курок, бачать смерть, вбивають, а також ті, хто живуть на прифронтових територіях і знаходяться в постійному стресі. Під час Другої світової війни, Афганської війни було не прийнято говорити про цю проблему. Піти на війну в той період було обов'язком кожного свідомого громадянина. То скільки ж скалічених доль, сімей, громадськості постраждало від ПТСР? Про цю, як і будь-яку іншу проблему необхідно говорити, аби потім мати змогу вирішити її без негативних наслідків.

Медіа – це велика рушійна сила в суспільстві, за допомогою якої підіймаються важливі питання, які вирішити людині без участі журналістів важко або взагалі неможливо. Журналісти постійно перебувають у відрядженнях у зонах бойових дій з метою висвітлення жахливих подій, які відбуваються на війні. За весь історичний період людство веде постійні війни і сучасний світ не є винятком. Значна чисельність людей у різних куточках планети страждає на посттравматичний стресовий розлад. ЗМІ порушують

зазначену проблематику і показують, що цей розлад не є вироком, його можна вилікувати і перебороти. В Україні про цю проблему говорять наші медійники, які хочуть привернути увагу громадськості та держави до осіб, які перебували/перебувають в ООС.

«Посттравматичний стресовий розлад: якщо ветеранам вчасно не допомогти – війна для них не закінчиться ніколи» – заголовок статті на сайті Інформагенства Мінооборони «АрміяInform»[1]

«Дуже часто самі учасники АТО/ООС не помічають у себе розладів психіки. Але якщо їм вчасно не допомогти, то війна для них не закінчиться ніколи. ПТСР – важкий та хронічний тривожний розлад, котрий характеризується порушеннями функціонування, частими суїцидальними думками та високими показниками коморбідності, – розповідає завідувач ангіоневрологічного відділення клініки нейрохірургії й неврології Військово-медичного клінічного центру Південного регіону, заслужений лікар України, кандидат медичних наук, учасник АТО полковник медичної служби Віктор Тещук. Пацієнти з так званим донбаським синдромом усе частіше стали відвідувати медичні заклади України. Не є виключенням і наше ангіологічне відділення Одеського ВМКЦ ПР, – продовжує Віктор Тещук. – Ця категорія пацієнтів стала однією із найактуальніших медичних та соціальних проблем нашої держави, адже ПТСР – це проблема сучасної медицини і розв'язувати її потрібно якнайшвидше. У більшості випадків пацієнти, які потрапляють до нас, одужують. Але інколи хвороба може трансформуватися в хронічну зміну особистості. Потрібно використовувати досвід розв'язання проблеми ПТСР провідних країн світу. Проблема в учасників АТО/ООС з ПТСР полягає в тому, що повернувшись після демобілізації додому вони не знаходять собі місця в «цивільному» житті, де інколи нехтуються і порушуються їхні права. Необхідно створити державну програму з «лікування та соціальної адаптації пацієнтів з ПТСР» вже зараз, тому що наслідки бездіяльності чиновників можуть бути досить неочікуваними, коли у цих постраждалих пацієнтів сформуються стійкі специфічні симптоми. ПТСР є однією з найактуальніших

проблем навіть у США та інших розвинутих країнах. Думаємо, що слід звернути увагу на їхній досвід розв'язання цієї проблеми, – наголосив заслужений лікар України Віктор Тещук».[1]

Зрозуміло, що на посттравматичний стресовий розлад страждають не лише військовослужбовці України, для яких хаос почався у 2014 році. Багато країн виробляють різні практики боротьби для подолання та вирішення цієї проблеми не тільки із самим постраждалим, а й нацією в цілому. Україні потрібно зараз якнайшвидше покращити цю сферу. Звучить парадоксально, але наразі немає «чарівної таблетки», яка б допомогла все вилікувати, існують тільки певні методики, які підходять одним пацієнтам, а іншим – ні. Тому створення такого проєкту, як «Бастіон» – це один із важливих кроків у напрямку подолання ПТСР на національному рівні. За допомогою журналістів необхідно порушити цю тему, вийшовши «із зони комфорту» та звичайної практики її висвітлення, адже не можна вирішити проблему винятково спираючись на наш український досвід.

Питання глибинного інтерв'ю

1. Як Ви розумієте поняття «посттравматичний стресовий розлад»?
2. Наведіть відомі Вам причини появи посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у військовослужбовців. Чи є він небезпечним для оточуючих?
3. Чи були Ви/Ваші знайомі учасниками бойових дій в ООС?
4. Наведіть відомий Вам перелік симптомів, які наявні при посттравматичному стресовому розладі.
5. Чи зіштовхувалися Ви/Ваші знайомі з ПТСР?
6. Як багато організацій, які допомагають військовослужбовцям, Ви знаєте?
7. На Вашу думку, як медіа повинні висвітлювати питання посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців?
8. Чи доцільне, на Вашу думку, створення телепрограми, яка буде порушувати проблему посттравматичного стресового розладу у військових?

9.Який формат ефективної телепрограми, яка б порушувала/вирішувала проблему посттравматичного стресового розладу, на Вашу думку, було б доцільно створити?

10.Якби Вам запропонували взяти участь у телепрограмі, які б питання Ви порушили у першу чергу? На який результат Ви б очікували?

Варто зазначити, що для кращого розуміння цільової аудиторії та потреби створення телепрограми «Бастіон», до опитування методом глибинного інтерв'ю було залучено близько тридцяти п'яти респондентів. У ньому взяли участь:

- Військовослужбовці (діючі/не діючі).
- Журналісти.
- Психологи.
- Юристи.

Дуже цікаво те, що з тридцяти п'яти респондентів відповіді на питання надало сімнадцять людей тобто половина не виявила бажання відповідати на них. У анкеті було чітко зазначено, що вся інформація є конфіденційною.

Незважаючи на специфіку обраної теми для написання «Авторської концепції телепрограми «Бастіон», більшість респондентів, які брали участь в опитуванні відповіли, що створення такого продукту є важливим і потрібним, але без елементів ток-шоу. Лише один із опитуваних зазначив, що не заперечує проти формату ток-шоу.

Тобто, провівши опитування серед цільової аудиторії та проаналізувавши його, можна з упевненістю стверджувати, що ми рухаємося у правильному напрямку. Результати інтерв'ю див. у додатках.

Мета інноваційного проєкту: створити соціальний, інтерактивний проєкт, телепрограму в «закритій студії» під назвою «Бастіон». Онлайн-дискусію на YouTube, що має на меті порушити проблему посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців, спробувати вирішити її.

Водночас метою проєкту є привернення уваги громадськості, органів державної влади до цієї проблеми за допомогою медіа та медіаресурсів. Залучити психологічні, а також психотерапевтичні методики іноземних країн. Показати справжній, дієвий метод журналістики. Разом із тим, покращити рівень комунікації, зацікавленості суспільства до ПТСР у військових. Наголосити на тому, що говорити про психологічні розлади у військових – це не соромно. Для досягнення цієї мети потрібно виконати наступні завдання:

- допомогти військовослужбовцям та їх сім'ям у боротьбі з посттравматичним стресовим розладом;
- сформувані точне визначення «закритої студії» і конкретизувати поставлені перед нею завдання, вирішення цих питань;
- дослідити передісторію посттравматичного стресового розладу як такого;
- дослідити цільову аудиторію (військовослужбовці, їхні сім'ї) задля досягнення поставленої мети;
- дослідити практику боротьби з (ПТСР) в інших країнах, висвітлити цю проблему у ЗМІ; спробувати знайти схожий продукт на медіаринках інших країн;
- провести опитування в кожному регіоні країни щодо доцільності створення такої програми;
- привернути увагу суспільства до проблеми посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців;
- сформувані в українців довіру до медіа у боротьбі з цим розладом;
- задля кращого досягнення мети співпрацювати з іншими країнами;
- спробувати привернути увагу «світової спільноти» до висвітлення та вирішення посттравматичного стресового розладу у військових;
- сформувані «позитивне ставлення» до розмов про психологічні розлади, спростувати нав'язану стереотипами думку, що говорити про них соромно.

Функції:

- підтримка – основна;

- комунікативна – об'єднання як окремих особистостей, так і суспільства в цілому;

- психологічна – досягнення такої форми психічної діяльності, за якої мозок залишатиметься рівним собі незалежно від обставин;

- дослідницька – вивчення проблеми ПТСР в українських військових та його наслідки;

-просвітницька – через історії героїв та поради спеціалістів (психотерапевтів) передати розуміння посттравматичного стресового розладу, його симптоми та методи лікування;

- профілактична – сприяння поступовому зменшенню суїцидальних випадків у військових через виявлення ПТСР на ранніх стадіях.

Джерела інформації: інформаційні агентства, військова преса, дані на основі власних спостережень, іноземна преса, інформація від волонтерських об'єднань та ін.

2. Характеристика проєкту

2.1. Ключові слова

Соціальний проєкт, що має на меті не тільки порушити проблеми посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців. У той же час привернути увагу громадськості, владних органів, держави, членів сімей журналістів до ПТСР у військових. За допомогою медіа та кваліфікованих спеціалістів-психотерапевтів вирішити її, виявити та полегшити симптоми вищевказаного розладу. Продемонструвати справжній, дієвий метод журналістики, покращити рівень комунікації, зацікавленості суспільства до проблеми ПТСР. Спільна робота спеціалістів, які працюватимуть над цим продуктом, допоможе досягнути поставленої мети.

Виходячи із зазначеного вище, можна виокремити такі поняття:

Посттравматичний стресовий розлад, телепрограма, соціальна комунікація, комунікаційна діяльність, закрита студія, «softskills», «hardskills», корпоративна електронна пошта.

Посттравматичний стресовий розлад – це хронічне порушення психічного стану, що може розвинути після травматичної події. Близько 8% чоловіків та 20% жінок, що пережили травматичні події мають ПТСР. Якщо нічого не робити, це може закінчитися руйнацією взаєностосунків, втратою роботи, здоров'я чи навіть життя. ПТСР можна подолати чи навчитися ним керувати.[2]

Соціальна комунікація. Доктор філологічних наук, професор Володимир Різун аналізує соціальну комунікацію як систему суспільної взаємодії, що включає визначені шляхи, способи, засоби, принципи встановлення і підтримання контактів на основі професійно-технологічної діяльності.[3].

Телепрограма – закінчене в тематичному відношенні зорово-звукове повідомлення, що передається за допомогою засобів електричного зв'язку широким верствам населення. [4]

Комунікаційна діяльність – це діяльність, спрямована на перерух смислів в комунікативному просторі. Елементарною одиницею комунікаційної діяльності є комунікаційне дія. Комунікаційна дія – це завершена операція смислової взаємодії, яка відбувається без зміни учасників комунікації.[5]

Закрита студія – це місце «живого спілкування», де герої зможуть комфортно, спокійно говорити про наявні у них ознаки, проблему посттравматичного стресового розладу. Тобто, «закрита студія» – це місце комфортної обстановки, де немає місця суспільному осуду. Закрита студія ідентифікує місце зйомки розмови військового, психолога, ведучої.

«Softskills» –(англ. «М'які» навички) універсальні компетенції, які набагато важче виміряти кількісними показниками. Іноді їх називають особистими якостями, тому що вони залежать від характеру людини і купуються з особистим досвідом. Приклади soft skills: такі соціальні, інтелектуальні та вольові компетенції, як комунікабельність, вміння працювати в команді, креативність, пунктуальність, врівноваженість. [6]

«Hardskills» – (англ. «жорсткі» навички) професійні навички, яким можна навчити і які можна виміряти. Для навчання *hardskills* необхідно засвоїти знання та інструкції, якість навчання можна перевірити за допомогою іспиту. Приклади *hardskills*: набір тексту на комп'ютері, водіння автомобіля, читання, математика, знання іноземної мови, використання комп'ютерних програм. [6]

Корпоративна електронна пошта – це власна електронна пошта компанії, за допомогою якої здійснюється ділове листування між співробітниками, а також між компанією та клієнтами. [7]

2.2. Реферат проєкту

Назва проєкту	Тип (модель)
Авторська концепція телевізійної програми «Бастіон».	Програма у «закритій» студії.

Кваліфікаційна магістерська робота – інноваційний проєкт Слави Анастасії Володимирівни на тему *«Авторська концепція телевізійної програми «Бастіон»*. Кафедра телебачення та радіомовлення «Інституту журналістики, КНУ ім. Тараса Шевченка», Київ, 2021.

Мета інноваційного проєкту – створити соціальний, інтерактивний проєкт, телепрограму в «закритій» студії «Бастіон», онлайн-дискусію на YouTube, що має на меті порушити проблему посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців.

В основу проєкту (*телепрограми в «закритій студії»*), онлайн-дискусії входить важливий аспект людського життя. Він покликаний допомогти військовослужбовцям, які отримали психологічні травми (*ПТСР*) внаслідок перебування у зоні ООС (*брали участь у бойових діях*). Повернути їх до нормального життя, сприяти соціальній адаптації, звернути увагу держави та суспільства на необхідність надання допомоги тим, хто постраждав захищаючи Україну. Висвітлити історії скалічених доль військовослужбовців, рідних та близьких воїнів, які загинули в ООС, дітей, які залишилися напівсиротами.

Також проводити роботу з психологами, психотерапевтами, використовувати та залучати нові західні методи психологічної, психотерапевтичної допомоги, наприклад, як «каністерапію», «кейс-метод», використовувати практику «когнітивної терапії».

Для кращого розуміння цих методів спершу слід ознайомитись з їх визначенням, призначенням та місцем зародження.

Каністерапія – «це абсолютно новий для України метод реабілітації за допомогою спеціально навчених і відібраних собак. Сам термін «каністерапія» виник у 60-ті роки ХХ ст. у США. Хоча, історія співіснування, співпраці та співдопомоги між людиною і собакою налічує за деякими джерелами до 40-ка тисяч років, що підтверджують археологічні знахідки, але, власне, як напрямок терапія отримала свій розвиток із середини минулого століття. У всьому світі є великі доробки і досягнення у цьому напрямку. В Україні лише за останні 5-7 років цей метод став відомим. Це не тільки реабілітація, це може бути абілітація для дітей, які народилися із певними особливостями психофізичного розвитку: синдромом Дауна, ДЦП, розладами аутичного спектру» – зазначає на своєму сайті «Громадське Радіо». [8] Когнітивно-поведінкова терапія (КПТ) є одним з провідних, сучасних, науковообґрунтованих методів психотерапії. Вона базується на усвідомленні того, що при багатьох психіатричних розладах та психологічних проблемах спотворене сприйняття реальності (*себе, інших людей, майбутнього*), а також неадекватні дії у відповідь на існуючі проблеми є основними факторами, що підтримують розвиток, утримання існуючих проблем та розладів. Відповідно критично переосмислюючи своє сприйняття дійсності та свою поведінку, з допомогою психотерапевта, клієнт намагається змінити дисфункційні, негативні взірці, цикли мислення та поведінки на більш реалістичні та такі, що сприятимуть покращенню емоційного стану, вирішенню міжособистісних та інших проблем, зміні життєвої ситуації на краще. Когнітивно-поведінкова терапія базується на стосунку партнерської співпраці між клієнтом та терапевтом. У процесі спільного дослідження існуючих проблем терапевт та клієнт вибудовують спільного розуміння

проблеми/розладу, формулюють цілі та тоді співпрацюють над їх досягненням.
[9] Засновником цього психотерапевтичного методу лікування різних тривожних станів є Аарон Бек, американський психотерапевт.

«На базі Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова відбувся черговий тренінг інструкторів 254-ї групи контролю бойового та оперативного стресу Збройних Сил США в Європі з психологами Збройних Сил України. Медичний загін США приїхав до України вже вп'яте. Цього разу до тренінгу долучили психологів з усіх родів військ та навчальних закладів вітчизняного війська. На відміну від попередніх занять, де переважала лекційна і теоретична інформація, цього разу було багато практичних вправ. Основний напрямок тренінгу – боротьба зі стресом та його наслідками у військовослужбовців внаслідок бойових дій. А також контроль бойового стресу в зоні бойових дій. Тут американці застосували так званий «кейс-метод» – надавали фактичний матеріал, наближений до реальної ситуації»- зазначається на сайті «АрміяІнформ».[10]

Наразі цей аспект людського життя знаходиться під «чорною вуаллю». У зв'язку із ситуацією, яка відбувається в Україні, із нарощенням Російською Федерацією військ біля кордонів нашої держави, посттравматичному стресовому розладу у військових треба приділяти більше уваги.

За допомогою аналізу психологічної, психотерапевтичної практики країн західного світу потрібно розвивати власну систему боротьби з цією проблемою.

Авторська концепція містить описану стратегію створення проекту та невелику візуалізацію. Вона поєднує в собі різноманітні комунікаційні технології задля досягнення конкретної мети.

Наприклад: інтерв'ю, соціологічні опитування, спілкування з військовослужбовцями, цільовою аудиторією, психотерапевтами. Аналіз висвітлення посттравматичного стресового розладу медійниками різних країн. Перегляд досвіду країн західного світу.

Основним обміном всередині організації, під час втілення цієї програми у життя – буде обрано створення конкретного додатку/корпоративної пошти для

полегшення обміну інформацією, кращої роботи команди. Разом із тим застосування інших інтерактивних методів.

Назва проєкту/ Телепрограма «Бастіон» у «закритій студії».

Стислий опис

Кожен день протягом цих років український народ молиться за те, щоб війна закінчилася, припинили гинути військові та цивільні. Галузі військової сфери розвиваються, але наслідки війни тягнуть за собою чималий тягар проблем для тих, хто захищає нашу Батьківщину. Варто зазначити, що до захисників української держави належать як чоловіки, так і жінки. У свою чергу, відбувається прогрес у створенні закладів та об'єднань допомоги для постраждалих військових.

Серед прикладів таких об'єднань можна навести наступні: «*VeteranHub*», «*Центр допомоги учасникам АТО*», «*Українці разом*» – Всеукраїнське об'єднання свідомих і небайдужих українців, що було створено для допомоги захисникам України, які брали/беруть участь в антитерористичній операції, операції об'єднаних сил, а також членам їх сімей. Фонд «*Повернись живим*», «*Крила Фенікса*», «*Плече побратима*» та ін.

Число постраждалих від збройного конфлікту, на жаль, зростає і породжує згубні наслідки: самогубства, агресію до близьких, дезадаптацію в умовах мирного життя, жагу до крові та вбивств. Розвиток сфери психологічної допомоги учасникам бойових дій на сьогодні є надзвичайно актуальною та важливою темою для українського суспільства.

Важливий внесок у приверненні уваги до українських військовослужбовців та початку війни на Сході України робить науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України. Ця структура має чи не найбільший зв'язок з воєнними діями. Збройні Сили України включають такі види, роди військ як:

- Сухопутні війська;
- Повітряні Сили;
- Військово- Морські Сили;

- Десантні-штурмові війська;
- Сили спеціальних операцій.

На сайті Збройних Сил України завжди можна знайти інформацію про ранкове та вечірнє зведення щодо ситуації в районі проведення операції Об'єднаних сил, а також ситуацію яка відбувається у країні загалом.[11]

З метою досягнення найкращих результатів у сфері психологічної допомоги учасникам бойових дій необхідно враховувати досвід інших країн, використовувати їх методи допомоги людям з ПТСР, які показали себе дієвими.

Ця телепрограма має на меті підняти на загальнонаціональний рівень проблему, яка замовчується та існує не тільки на національному рівні, а й регіональному. Існують рівні створення цього продукту. Військовослужбовці з різних куточків України є учасниками бойових дій у зоні ООС.

I рівень – спрямований на комунікаційну стратегію всередині організації, колективу. Створення *«командного духу»*, бажання працювати над реалізацією проєкту, легка комунікація шляхом передачі один одному інформації за допомогою вищезазначеної корпоративної пошти/додатку.

II рівень – спрямований на зовнішню аудиторію (*військовослужбовців та їхні сім'ї, суспільство, медіасередовище, психотерапевтів*).

III рівень – спрямований на героїв проєкту та їхні сім'ї.

Варто зазначити, що перший рівень включатиме в себе корпоративний портал, який покликаний допомогти у налагодженні зв'язку між керівництвом, департаментами, працівниками. За допомогою останнього колектив і керівництво зможуть максимально швидко та зручно надсилати один одному інформацію.

Крім того, кожен надаватиме звіт своєї роботи, а інші зможуть коментувати, вносити пропозиції, нові ідеї та ін.

Зовнішня аудиторія також не залишатиметься без уваги. Для цього буде створена сторінка у соціальних мережах, наприклад: **«Facebook»**, де проводитимуться опитування, а також подаватимуть звіти щодо діяльності суспільства. Люди зможуть залишати свої коментарі, подавати свої ідеї та

рекомендації. Думка кожного з нас є важливою для подолання посттравматичного стресового розладу у суспільстві загалом.

Окремо просуватимуть документальні фільми, журналістські сюжети, інтерв'ю на цю тему. Заради поширення, привернення уваги суспільства, держави, зніматимуть соціальні ролики із знаменитостями, поетами, письменниками, культурними діячами та ін. Усі ці інструменти зможуть допомогти досягнути поставленої мети.

Форма програми

Програма виходитиме раз на тиждень, хронометраж до 45 хвилин. Вона буде транслюватися як на телебаченні, так і на YouTube-каналі. Телепрограма «Бастіон» у *«закритій студії»* висвітлюватиме проблему посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців, а також із залученням спеціаліста-психотерапевта, спробує вирішити її.

Програма складатиметься із серій, де кожного разу буде новий герой. Враховуючи специфіку героїв, варто зазначити, що вони неохоче звертаються за допомогою. Тому у цьому можуть допомогти члени їх сімей. Телепрограма «Бастіон» складатиметься з розмови героя, ведучої/ведучого та психотерапевта. Всі 45 хвилин будуть присвячені цій розмові та порадам психотерапевта.

Така розмова стане поштовхом до розуміння проблеми ПСТР, її симптомів та куди і до кого потрібно звертатися. Тому телепрограма «Бастіон» у закритій студії передбачає співпрацю з об'єднаннями, які допомагають військовим. Телепрограма покликана привернути увагу суспільства, журналістів, психотерапевтів та держави до вказаної вище теми та включити у роботу з військовими з ПТСР нові методи подолання розладу.

Закрита студія

«Закрита студія» – це місце *«живого спілкування»* без ознак ток-шоу. Комфортна обстановка, місце, де військові розповідають свої історії, психологічні проблеми. Присутній спеціаліст-психотерапевт і ведучий. Легка, жива розмова, яка спробує вирішити проблеми посттравматичного стресового

розладу. Студія та телепрограма, де осуду немає місця. «Закрита студія» подана у відео для кращого розуміння її вигляду та призначення.

Окрім вищезазначеного, слід враховувати необхідність збереження анонімності гостя. Таке завдання можна реалізувати шляхом правильного розміщення осіб у студії, а також шляхом зміни голосу під час монтажу програми. Також варто враховувати побажання героя у разі, якщо він не захоче приходити на програму, або, навіть, взявши участь буде проти виходу програми в ефір з його участю.

Будь-яка програма, зйомка повинна проводитися на законних підставах. Тому варто звернутися до Закону України «Про захист персональних даних». Стаття 2 частина третя якого зазначає, що *«згода суб'єкта персональних даних - добровільне волевиявлення фізичної особи (за умови її поінформованості) щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, висловлене у письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про надання згоди. У сфері електронної комерції згода суб'єкта персональних даних може бути надана під час реєстрації в інформаційно-телекомунікаційній системі суб'єкта електронної комерції шляхом проставлення відмітки про надання дозволу на обробку своїх персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, за умови, що така система не створює можливостей для обробки персональних даних до моменту проставлення відмітки»*. [12]

Місце на медіа ринку та характеристика маркетингових комунікацій.

Відповідно до «Стратегії блакитного океану» щонайменше два роки телепрограма буде знаходитися у червоній зоні, але є перспектива вийти до блакитної зони завдяки наполегливій праці журналістів та психологів, дослідженню ринкової конкуренції, а також ситуації яка буде відбуватися в країні.

Стратегія блакитного океану – це стематизація аналітичних даних щодо виявлення нових загроз, де використовується досвід сучасної концепції організації та ведення бізнесу.

Блакитні та червоні океани

«Блакитні океани» – це нові сфери та невідомі ділянки ринку. Натомість у «червоних океанах» кордони галузі визначені й погоджені, а правила конкуренції давно відомі. Тому компанії з «червоної території» намагаються витіснити конкурентів, щоб перетягнути на себе велику частину попиту. З часом ринок стає тіснішим, можливості для зростання і здобуття прибутку скорочуються, починається смертельна конкуренція, яка заливає океан червоною кров'ю.

У «блакитних океанах» немає конкуренції, тому вони дають можливість зростати і отримувати прибуток. Однак для освоєння таких «водойм» потрібний творчий підхід. Зазвичай більшість «блакитних океанів» виникають усередині «червоних», що розширює кордони галузі [13]

Російська Федерація з весни 2021 року збільшує ескалацію військ, а разом із тим ситуація на кордоні з Білоруссю загострюється. Україна планує зміцнити свої позиції.

Для випуску телепрограми потрібно орієнтуватися на цільову аудиторію, її потреби та особливості.

Картина цільової аудиторії

- первинна аудиторія: військовослужбовці – найбільш важлива та є собою прикладом людей, з яких треба брати приклад;

- вторинна: батьки, дружини, брати та сестри; психотерапевти та психологи, зацікавлені особи у лікуванні посттравматичного стресового розладу у військових;

- суспільство загалом: всі хто дивляться телебачення та Youtube, переглянувши програму можуть згадати знайомих або друзів, яким потрібна допомога.

Соціодемографічні показники

- не має ознак гендерної дискримінації та ейджизму;

- сімейний стан: може відігравати певну роль;

- рівень освіти : не має значення;

- національна приналежність для цієї програми важлива;
- вік: достатній для розуміння ситуації, яка відбувається в Україні, достатній для користування інтернетом та перевірки інформації;
- географічні показники: діаспора українців у різних куточках світу, в тому числі можливий інтерес іноземців.

Психографічні (поведінкові) чинники

- бажання перебороти ПТСР;
- життєва позиція : оптиміст, бажає жити та перемагати;
- уникнення думок про осуд з боку суспільства;
- бажання перебороти стереотипи про те, що говорити про психологічні проблеми у військових – соромно;
- розуміння того, що ПТСР є, але водночас існують різні методи його подолання;
- готовність змінити своє життя.

Модель поведінки для більшого перегляду та поширення задля подолання ПСТР

Глядачі та герої бачитимуть рекламу телепрограми у соціальних мережах, на офіційних сторінках. У тому числі, тизери на програми на YouTube. У зв'язку з виходом програми на медіаринок, її зможуть рекомендувати героям об'єднання, які зараз допомагають військовим з ПТСР.

Кроки, від яких залежить успішність поширення, розпізнавання та перегляду програми:

- місце, де можна переглядати програму: на телевізійному каналі, на YouTube-каналі телепрограми «Бастіон» у «закритій студії»;
- програма має бути доступною для перегляду;
- настрій: живе спілкування у комфортній обстановці в «закритій студії», стриманість, інформаційність, правильна подача інформації, досвідчені професіонали у сфері журналістики та психіатрії;

- професійно знятий соціальний ролик.

Основні техніко-економічні показники проекту

Вищезазначений комунікаційний проект заплановано розмістити у мережевому просторі як для закритого, так і відкритого користування. Втіленням телепрограми у життя, розробки зовнішнього вигляду займатиметься компанія, яка на цьому спеціалізується. Вибір самої компанії буде здійснено на тендерній основі.

Заключний проект матиме вигляд широкомасштабної соціальної телепрограми зі своєю внутрішньою «закритою студією», корпоративною поштою/додатком для передачі інформації, а також відкритою сторінкою у «Facebook». Окрім того, залучатимуться інші системи соціальних мереж: «Instagram», «YouTube». Ця телепрограма для транслявання буде запропонована телеканалам.

Всі перелічені платформи матимуть антихакерський, антивірусний захист. Приділятиметься особлива увага додатку заради збереження конфіденційної інформації, а також приватних даних.

У разі, якщо потрібно буде вирішити спеціальні, нагальні проблеми, які можуть виникнути під час роботи, цим займатиметься окремо створений ІТ – відділ.

Робота над створенням телепрограми «Бастіон» буде поділена на команди, де кожен матиме свої права і обов'язки та повинен буде їх виконувати. Оператори, журналісти, ведучі, редактори, психотерапевти та ін. У майбутньому цей проект може набути масштабного національного рівня, покращити життя інших, показати, що за допомогою спільних зусиль лікування та виявлення ПТСР на початковій стадії є можливим. Навіть з урахуванням можливості настання рецидивних випадків. Реалізація проекту у майбутньому допоможе звернути увагу міжнародної спільноти. Проблема посттравматичного стресового розладу є дуже поширеною. Її дослідженням та вирішенням займаються такі країни, як : Сполучені Штати Америки, Ізраїль, Велика Британія та інші.

Для реалізації телепрограми проєкт може бути запропонований телеканалам. Наприклад, «UA:ПЕРШИЙ».

Якщо продукт буде випущено на телеканалі, в «Youtube» його запуск буде здійснений за рахунок основного бюджету каналу, членських внесків. Також вноситиметься запит для фінансування програми державою.

Крім того, певні кошти будуть залучені за допомогою кредиту, а також не виключено, що до втілення останнього в реальність долучаться волонтери та інвестори. Загальні витрати на описаний продукт будуть здійснюватися відповідно до прописаного кошторису, а також розумної варіації цін та курсу валют. Враховуючи економічну, політичну ситуацію в країні, а також те, що цей проєкт є соціальним слід зважати на *«розумне використання коштів»*, якщо можна зекономити і не купувати апаратуру, варто взяти її в оренду.

Структура та розподіл праці

Термін реалізації проєкту. На виконання, втілення у життя проєкту заплановано від 9-ти до 12-ти календарних місяців. Однак, враховуючи героїв, досить важкий збір інформації, специфіку теми, яка буде порушена та висвітлена, термін його реалізації може бути продовжений. На кожному етапі втілення проєкту, здійснюватимуться звіти, що будуть представлені на зібраннях керівництва.

Витрати на реалізацію проєкту і термін його окупності. Загальні витрати на реалізацію в зазначений термін складатимуть близько 735000 тис. гривень. Термін окупності: від 6 до 12 календарних місяців.

Оцінка ефективності проєкту. Задумана ідея (телепрограма «Бастіон») має соціальну ефективність і користь.

•Соціальний ефект. Телепрограма допоможе привернути увагу не тільки самого суспільства, а й держави до вищезазначеної проблеми. Надасть робочі місця у зв'язку з його масштабністю, підвищить рівень установи, в якій він буде реалізований на регіональному та загальнодержавному рівні. Матиме важливе значення як для колективу, так і для самих героїв нашої програми. Тематика проєкту міститиме соціальну, мотивуючу, виховну специфіку як для професійної аудиторії, так і для суспільства в цілому.

•Економічний ефект. Майбутній продукт не має на меті досягнення і підняття «фінансової подушки», матеріальної вигоди. Використання усіх ресурсів, внесків, буде спрямовано на покриття організаційних робіт, допомоги військовослужбовцям, учасникам бойових дій, ветеранам ООС, зарплати, рекламу, а також створення контенту. У перспективі економічний ефект буде оцінений відповідними експертами у захисті військовослужбовців, які страждають на посттравматичний стресовий розлад. Є надія, що держава не залишиться байдужою до його реалізації.

Джерела і умови фінансування проєкту. Фінансування проєкту буде здійснюватися за допомогою членських внесків, кредитів, залучення держави, волонтерів, підтримки інвесторів, системи краудфандингу а також благодійників.

Стислий перелік робіт та необхідні/приблизні обсяги фінансування.

№ п/п	Найменування робіт	Необхідні обсяги фінансування, тис. гривень
1.	Обговорення та розробка стартової форми проєкту, технічні тестування зовнішнього порталу.	90 тис.грн
2.	Оренда необхідної та додаткової апаратури.	100 ти.грн
3.	Обговорення та проведення зйомок особистих історій героїв(документальні фільми, сюжети).	100тис. грн
4.	Перевірка наявних та можливих проблеміз урахуванням конкурентів.	25-тис.грн
5.	Створення музичного супроводу для програми.	30тис. грн
6.	Організація відряджень команди проєкту.	20 - тис. грн
7.	Зйомка сюжетів, отримання відеоматеріалів для подальшого використання у програмі	20 тис. грн
8.	Оформлення кінцевого вигляду продукту, фінальне графічне доповнення.	150 тис. грн
9.	Тестування проєкту, залучення фокус-груп.	20 -30 тис. грн
10.	Презентація готового продукту, додаткові впровадження та важливі технічні особливості.	150тис. грн
	Разом	735 тис. гривень

2.3. Масштаб проєкту

Авторська концепція телепрограми «Бастіон» у закритій студії направлена на внутрішню українську аудиторію, допомогу військовослужбовцям, ветеранам ООС та учасникам бойових дій, які страждаютьна посттравматичний стресовий розлад. Назви сторінок у соціальних мережах будуть зазначені українською мовою. Сама телепрограма допоможе вплинути на створення

центрів психологічної допомоги, залучення досвіду західних партнерів, наприклад, такий американський «кейс–метод» психологічної допомоги військовослужбовцям, розвиток англійського методу когнітивної терапії. На прикладі інших країн, висвітлюватимуться цікаві кейси лікування та полегшення симптомів посттравматичного стресового розладу за допомогою собак. Такий метод застосовується для підтримки солдат у Сполучених Штатах Америки.

Цей проєкт зможе покращити імідж установи, в якій його буде реалізовано. Вона може претендувати навіть на бюджети для реалізації нових проєктів, залучення міжнародної спільноти, співпрацю з іншими інститутами, державними установами та ЗМІ.

Телепрограму «Бастіон» як приклад якісної та результативної комунікації, зможуть перейняти й інші установи такого типу.

Проєкт висвітлить реальний стан вищепіднятої проблематики в Україні. ЗМІ матимуть широкий доступ до інформації, зможуть максимально чітко, доступно і лаконічно доносити її до аудиторії.

Цей комунікаційний задум слугуватиме об'єднанню суспільства не тільки на регіональному, державному, а в тому числі і на міжнародному рівнях. Залучатимуться міжнародні працівники ЗМІ.

Отже, оцінити його можна буде вже через 3-4 роки після запуску.

2.4. Спрямованість проєкту

Значення проєкту, напрямки, які він охоплюватиме, проблеми, які вирішуватиме описані в окремих розділах, з урахуванням соціальної спрямованості.

2.5. Ступінь новизни

Цей комунікаційний проєкт є важливим інноваційним складником суспільства в цілому. Новизна інноваційного проєкту полягає в

модернізованому характері, удосконаленні та оновленні старих підходів, методів для вирішення вищезазначеної проблеми, а також залученні нових практик. Сама авторська концепція телевізійної програми «Бастіон» полягає в широкій, розгалуженій системній допомозі військовослужбовцям. Залучення суспільства, при цьому використовуючи «закриту студію», за допомогою якої ветерани будуть захищеними і почуватимуть себе комфортно. «Закрита студія» – це місце, де проходитимуть зйомки програми. Вона включає в себе комфортну обстановку, живе спілкування між героєм ведучим/ведучою та психотерапевтом. Збереження конфіденційної інформації та максимальна захищеність даних. Програму, в якій не буде елементів ток-шоу. За допомогою використання методів дієвої журналістики та медіа ресурсів цим проектом можна не тільки привернути увагу громадськості, влади до проблеми ПТСР, а й спробувати вирішити її. А це є методом дієвої журналістики. Створити проект, який допоможе відкритися військовослужбовцям та за допомогою нових психотерапевтичних методів, медіа, журналістів, пришвидшити вирішення проблеми (ПТСР). Із залученням медіа до цього проекту, суспільство перегляне ставлення до військовослужбовців з посттравматичним стресовий розладом. Поради психотерапевтів та їх допомога у майбутньому. Таким чином буде можливим значно зменшити рівень суїцидальних випадків в Україні.

3. Організаційний план розробки проєкту та організації виробництва

3.1. Стан виконання робіт за проєктом до моменту його схвалення

- досліджено і обґрунтовано наукові аспекти	40%
- досліджено та обґрунтовано технічні аспекти	50%
- проведено теоретичні та експериментальні дослідження	20%
- розроблено технологію, ескізний план проєкту	30%
- розроблено робочу документацію, створено дослідні зразки	15%
- проведено соціальні дослідження	20%
- наявність матеріально-технічної бази	10%
- наявність необхідного персоналу	15%

-	визначено та узгоджено фінансування проєкту	10%
-	визначено та узгоджено місце виконання проєкту	45%
-	досліджені та виявлені ключові та спеціальні ознаки проєкту	80%
-	проведений додатковий аналіз аудиторії та морального значення	20%
-	обумовлений статус керівництва та регулювання проєктом	15%

3.2. Календарний план виконання робіт за проєктом

№ п/п	Найменування робіт	Виконавець	Термін	Витрати, тис. гривень
1.	Обговорення та розробка стартової форми проєкту.	Менеджер комунікацій	2-3 місяці	90 тис.грн
2.	Оренда необхідної та додаткової апаратури.	<i>Менеджер комунікацій проєкту Слава Анастасія Володимирівна, організаційний департамент проєкту.</i>	4-7 тижнів	100 ти.грн
3.	Перевірка наявних, та можливих проблем, з урахуванням конкурентів.	<i>Менеджер комунікацій проєкту Слава Анастасія Володимирівна, організаційний департамент проєкту, спеціалісти з технологічних галузей, спеціалісти психотерапевти, військові спеціалісти</i>	1 -2 місяці	25-35 тис.грн
4.	Створення музичного супроводу для	«LanetProducti on»	1-3 тижні	30 тис.грн

	програми.			
5.	Організація відряджень команди проекту.	<i>Менеджер комунікацій проекту Слава Анастасія Володимирівна</i>	2-3 тижні	20-25 тис.грн
6.	Зйомка сюжетів, отримання відеоматеріалів для подальшого використання у програмі.	<i>Менеджер комунікацій проекту Слава Анастасія Володимирівна, команда проекту, технічний відділ.</i>	2-3 місяці	20 тис. грн
7.	Оформлення кінцевого вигляду продукту, фінальне графічне доповнення.	<i>Менеджер комунікацій проекту Слава Анастасія Володимирівна, команда проекту, технічний, організаційний відділ.</i>	1-4 тижні	70 тис.грн
8.	Тестування проекту, залучення фокус-груп.	<i>Менеджер комунікацій проекту Слава Анастасія Володимирівна, команда проекту, технічний відділ.</i>	1-2 місяці	20-30 тис.грн
9.	Презентація готового продукту, додаткові впровадження, та технічні особливості.	<i>Менеджер комунікацій проекту Слава Анастасія Володимирівна, команда проекту, технічний відділ, бізнес форуми.</i>	1 місяць	150тис. грн

10.	Обговорення та проведення зйомок особистих історій героїв(фільми,с южети)	<i>Менеджер комунікацій проекту Слава Анастасія Володимирівна, команда проекту, технічний відділ.</i>	3-6 місяців	150 тис.грн
-----	---	---	-------------	-------------

3.3. Організація заходів

- Стислий перелік технологічних процесів. 1) обговорення та розробка стартової платформи проекту, технічні тестування; 2) зйомка відеороликів, сюжетів, фільмів, репортажів, виїзних документальних матеріалів; 3) монтаж відзнятих матеріалів; 4) дизайнерське оформлення; 5) прикінцеве технічне тестування; 6) кінцеве оформлення проекту, інші додаткові важливі впровадження; 7) фінальне тестування.

- Опис наявних і необхідних для виробництва устаткувань і приміщень.

Загальне виробництво, офіс проекту, студія, виїзні та пересувні локації, приміщення.

Устаткування: комп'ютерне забезпечення, відеокамери, мікрофони, комп'ютерна наявна та придбана апаратура, додаткові реквізити та деталі, які потрібні для втілення проекту.

- Кількість і кваліфікація виробничого персоналу.

Сукупна кількість працівників буде нараховувати близько 50 людей.

Серед них: ІТ-спеціалісти, дизайнери з комп'ютерної графіки, сценаристи, режисери монтажу з відповідною кваліфікацією і стажем роботи, редактори, журналісти, ведучі, юристи. Всі працівники повинні мати відповідний практичний і теоретичний досвід. Крім того, можливе додаткове залучення кадрів і виробничої сили. У майбутньому розглядається пошук нових місць. Наприклад: вакансій для стажерів, дизайнерів, операторів, режисерів-

постановників, режисерів монтажу, журналістів із відповідною кваліфікацією та відповідним освітнім рівнем.

4. Очікувана ефективність проєкту

4.1. Економічна ефективність проєкту

Майбутній проєкт не несе у собі конкретної цілі для досягнення і підняття «фінансової подушки», матеріальної вигоди. Використання усіх ресурсів, внесків буде спрямоване на покриття організаційних робіт, допомоги військовослужбовцям у боротьбі з посттравматичним стресовим розладом, зарплати, рекламу, соціальні ролики, а також створенню контенту. Проєкт, хоч і не має цілі створення саме задля збагачення фінансами, та все ж таки, є прибутковим. Прогнозований термін окупності: від 6 до 12 календарних місяців.

4.2. Соціальна ефективність проєкту

Цей проєкт допоможе привернути увагу не тільки самого суспільства, а й держави до проблеми посттравматичного стресового розладу у військових. Надасть робочі місця у зв'язку з його масштабністю у майбутньому. Підвищить рівень установи, в якій він буде реалізований на регіональному та загальнодержавному рівні.

Проєкт має на меті не тільки порушити вищезазначені проблеми, а й вирішити їх. Виходячи з прописаних деталей, центральною його ініціативою є підняття соціально болючої, важливої теми. Вирішення та виявлення посттравматичного стресового розладу на ранніх стадіях, а також зменшення

суїцидальних та насильницьких випадків у сім'ях військових. Привернення уваги міжнародних партнерів.

4.3. Інші види ефектів

Психологічний ефект. Проєкт у майбутньому зможе прискорити психологічний розвиток українського суспільства. Допоможе зрозуміти, що посттравматичний стресовий розлад існує у суспільстві, а у більшості від нього страждають військовослужбовці. Разом із тим, не треба соромитися говорити про зазначений розлад, а навпаки, помітивши хоча б один із його симптомів, звертатися за допомогою до психотерапевта. З розвитком науки з'являються нові методи боротьби з різними захворюваннями та психологічними розладами. ПТСР – це не вирок. Про нього потрібно говорити, а також допомагати нашим військовим. Водночас будуть враховуватися всі ризики, які були витрачені на дослідження, медичні обстеження та інше.

Важливим ефектом стане почуття любові, оптимістичності, а також поваги до тих, хто кожен день, захищаючи нас, Україну, ризикує власним життям. Ще одним вагомим ефектом стане співчуття та співпереживання іншим. При цьому, проводитимуться соціологічні опитування, дослідження кожної з вищезазначених проблем.

5. Аналіз потенційний ризиків проєкту.

5.1. Основні фактори ризику проєкту

Так чи інакше, над створенням будь-якого продукту/проєкту працює ціла команда. Чисельності залучених фахівців команді залежить від його

масштабів. Варто зазначити, що можливими факторами ризику проєкту можуть бути внутрішні конфлікти, а також неготовність колективу до нововведень. Збільшення матеріальних витрат на створення продукту. Нагальна потреба у перегляді стратегії, якщо вона виявиться неефективною при конкретних обставинах.

Крім того, ще одними із основних факторів ризику проєкту можуть бути: нестабільна політична чи економічна ситуація всередині країни. Зміни політичних орієнтирів, погіршення державного ладу, ризику нападу Російської Федерації, фінансові коливання, а також погана перспектива економічного розвитку.

Соціальна невідповідність, неготовність суспільства, держави та медіа сприймати альтернативу висвітлення теми ПТСР у військових, неможливість випускати хороші, освічені кадри та спеціалістів у сфері психології та психотерапії.

5.2. Управління ризиками

Перед початком запуску проєкту потрібно провести роботу з колективом щодо можливого виникнення конфліктних ситуацій. Чітко роз'яснити, яка стратегія повинна бути застосована при втіленні його у життя. Скласти правила, яких кожен із працівників повинен дотримуватися, а їх невиконання тягнутиме за собою штрафні санкції. Написати *«кодекс правил поведінки»* як у колективі, так і з героями у студії. Також можна проводити тренінги з психології для журналістів та ведучих, яким чином та як краще спілкуватися з військовими та членами їх сімей.

Кодекс правил поведінки

1. Програма створюється групою осіб, а занчить повинен існувати «командний дух», де немає місця конфліктам!

2. Команда повинна бути професійною. Заборонено вживати грубі висловлюванн, особливо якщо останні стосуються теми проєкту/програми.

3. Заборонено розпитувати про військові дії, чи примушувати гостей говорити про них.

4. У колективі повинна існувати лише робоча обстановка, без обговорення особистого життя.

5. Ввічливе, коректне ставлення до гостей, які запрошені на програму.

Цей кодекс є лише невеликою візуалізацією. З часом всі моменти будуть враховані та допрацьовані.

Політичний ризик є чи не найвпливовішим складником на втілення у життя будь-якого продукту.

Для того, щоб вирішити цей ризик, максимально уникнути його потрібно:

1) Постійно моніторити політичну ситуацію в країні, і виявляти, як це вплине на виконання проєкту.

2) Спробувати залучитися підтримкою державних посадовців, виключити пропагування політичних ідеологій, але при цьому повністю викорінювати ідеологію, яка пропагуватиме, що Російська Федерація немає зв'язку із ситуацією на Сході України. Водночас об'єкт повинен діяти на законодавчому рівні, заснований на демократії, повазі до людської честі та гідності.

3) Має бути висвітлена правдива ситуація, яка існує в країні.

4) Постійно моніторити та враховувати стан і думку військових у разі ескалації російських військ на кордоні з Україною.

Щодо вирішення економічних ризиків потрібно :

1) Постійно відслідковувати «*економічну платформу*» щодо покращення чи погіршення економічної ситуації.

2) Думати над різними економічними стратегіями, які можна використати при економічній нестабільності.

3) Залучитися допомогою спеціалістів (*економістів*).

Варто не забувати про соціальні ризики.

Для вирішення цих ризиків потрібно:

- 1) Постійно контролювати ситуацію всередині колективу.
- 2) Внаслідок зміни соціальної спрямованості та певних переворотів, настроїв, які можуть виникнути в суспільстві, розглядати іншу тактику оформлення і подачі інформації.
- 3) Проводити публічні зустрічі, дискусії із суспільством, залучати до них героїві спеціалістів-психотерапевтів.

Уникнення негативних ситуацій сприятиме розвитку проєкту!

6. Практична цінність інноваційного проєкту та його дослідження полягають у критичному мисленні, узагальненні та донесенні до аудиторії інформації про військових, ветеранів ООС, проблему ПТСР, практики та методи її вирішення. У разі зацікавленості суспільства у допомозі людям із посттравматичним стресовим розладом зросте ефективність інноваційний проєкту, більше розвиватиметься дієвий метод журналістики. Будуть проводитися поглиблені дослідження у царині цієї проблеми не тільки за допомогою українських спеціалістів і джерел, а також із залученням професіоналів інших країн, їх практик і наукових праць.

7. Індивідуальний стиль телепрограми

Стиль телепрограми максимально імпонуватиме *«живій розмові»* на військову тематику та ПТСР, а також подкастам на YouTube. Візуалізацію та бачення подачі, висвітлення інформації, самого формату телепрограми «Бастіон» у *«закритій студії»* категорично забороняється змінювати.

Ця програма стане новою ідеєю, кроком до подолання посттравматичного стресового розладу у військових, обговорення її саме таким чином. Можливо, це буде проривом не тільки для допомоги військовим, а взагалі для *«табу»* обговорення психологічних розладів у суспільстві.

Водночас простір для вдосконалення, пропонування нових ідей залишається відкритим.

8. План рекламних заходів для просування на ринок інноваційного продукту

Види реклами	Частка, %
Реклама в ЗМІ	30%
Друкована реклама	5%
Реклама в мережі Інтернет	40%
Пряма реклама	20 %
Інші види реклами	5%

9. ПТСР та становлення боротьби з ним у різних країнах

Дослідження історії походження ПТСР, його наслідки, способи та методи вирішення цієї проблеми, описують, намагаються вивчити багато професіоналів у різних країнах. На цьому етапі вже є багато цікавих методик, практик у тому числі дихальних, які використовують, щоб допомогти учасникам бойових дій, справлятися з посттравматичним синдромом, який може проявлятися не тільки після повернення додому, а під час проходження служби військовослужбовцями. «Як у США працюють з ветеранами. Погляд Олександра Матяша» – **Радіо Свобода.** »[14] З 11 по 21 квітня за програмою Open World український ветеран мав можливість дізнатися, як ставляться до військових у США та як намагаються підтримувати ветеранів. Свої роздуми він виставив на своїй сторінці у Facebook, і Радіо Свобода попросили поділитися

ними з громадськістю. Тому що ця тема є суспільно важливою і актуальною, і навіть маленький досвід іншої країни, може стати нашим «рятувальним кругом», і поштовхом для підняття цієї теми журналістами. *«17 квітня, Норфолк. Військово-морська база в Норфолку є найбільшою в світі. Тут величезна кількість військових кораблів, і, за чутками, тут приписані шість американських авіаносців. У Норфолку величезна кількість ветеранських організацій. Щоб усі розуміли, ветерани тут – це не тільки ті, хто брав участь у бойових діях, але й усі, хто пройшов службу в армії чи на флоті. Усі організації дуже вузько спрямовані і працюють за родами військ у рамках своєї спеціалізації. Вони всі взаємодіють і тісно пов'язані, однак це абсолютно різні структури, що працюють в одному напрямку. Наразі у США нараховується 2 мільйони ветеранів, і багато з них – жінки. У Вірджинії 370 тисяч ветеранів на 8 мільйонів жителів штату. У даний момент в цьому штаті служить 90 тисяч військових Після звільнення з армії міністерство ветеранів допомагає у працевлаштуванні. Але не так, як у нас. Тут мотивують роботодавця, і за умови, що ветеран пропрацював більше року в компанії як найманий працівник, існують податкові пільги. При рівних умовах, якщо є два кандидати з однаковим досвідом, компанії віддають перевагу ветеранам – це вигідно»*, зазначається у статті «**Радіо Свобода**». [14]

Casemethod, метод кейсів, метод конкретних ситуацій – техніка навчання, яка допомагає розібратися в суті проблеми, запропонувати можливі рішення і вибрати найкраще з них. Кейс-метод дозволяє встановити оптимальне поєднання теоретичного навчання та практичних навичок. «**АРМІЯ INFORM**» [10]

На базі Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова відбувся тренінг інструкторів 254-ї групи контролю бойового та оперативного стресу Збройних Сил США в Європі з психологами Збройних Сил України. Медичні сили США прибули в Україну вже вп'яте, що знову дає змогу зрозуміти, що ситуація з ПТСР в нашій країні існує, та водночас, вже є надія,

що наші фахівці готові вчитися, використовувати практики, набувати досвіду та ділитися ним. Бо Україна також має багато хороших спеціалістів у цій сфері. На цьому тренінгу були присутні спеціалісти – психологи з різного роду військ та навчальних закладів вітчизняних військ. Основний напрямок тренінгу – боротьба зі стресом та його наслідками у військовослужбовців внаслідок бойових дій. А також контроль бойового стресу в зоні бойових дій. Тут американці застосували так званий «кейс-метод» – надавали фактичний матеріал, наближений до реальної ситуації. Психологи поділилися враженнями і додали, що найцікавішими були практичні вправи, які стосуються когнітивно-поведінкових методів психотерапії, що широко застосовані в армії США. Були використані такі релаксуючі методики як: «Трясучка», «Тропічний дощик» та «Лимон». Американці мають великий досвід та було дуже приємно, що вони відмітили також і українські зусилля. Плюс до всього вони додали, що приїхали вчити нас, але зрозуміли, що їм також є що перейняти. [10]

Прогресуюча держава Близького Сходу, як і інші країни бореться з посттравматичним стресовим розладом. З періоду проголошення своєї незалежності у 1948 році, країна брала участь у 8 визнаних війнах. Вісім війн, з яких повертаються бійці з ПТСР. Головний психіатр Армії оборони Ізраїлю, Мікі Дорон висловив свою позицію щодо цієї проблеми. За статистикою посттравматичним стресовим розладом у європейських країнах в середньому страждають від 8,5% до 12% населення, а в Ізраїлі – 8,25%. За словами Мікі Дорона, якщо говорити суто про ветеранів війни, цей показник становить нижче 4%. Сам Головний психіатр Армії оборони Ізраїлю є розробником і реалізатором програми реабілітації для солдатів і військовослужбовців. Ізраїль є дуже розвиненою країною, яка піклується про своїх громадян. Ця країна зуміла знизити рівень ПТСР військовослужбовців заради їх сімей, а також суспільства в цілому. Важливо відмітити, що Мікі Дорон стверджує, що після повернення ветеранів із зони бойових дій потрібно працювати не тільки з ними самими, а також з їх сім'ями, суспільством, нацією і країною в цілому. Війна ніколи не залишається там, деś позаду. Бійці приносять цей хаос у свій дім,

сон, життя у суспільстві. Гострий посттравматичний стрес триває до трьох місяців. Після цього переходить в хронічний стан. [15]

10 Загальні висновки

1. Зазначений у цьому документі структурний опис проєкту є тільки його теоретичною частиною. Втілення його у життя буде залежати від сприйняття авторської концепції професіоналами та здійснення його практичної частини. За сприйняття авторської концепції телевізійна програма «Бастіон» буде виконуватися чітко, лаконічно, структурно, стратегічно, дотримуючись усіх прописаних характеристик, плану розробки з організації виробництва, з урахуванням потенційних ризиків.

Внаслідок виникнення критичних факторів, непередбачуваних ситуацій, які можуть значно вплинути на реалізацію проєкту, роботу над ним може бути призупинено або перенесено на невизначений час.

2. Ця концепція сприяє модерному ознайомленню аудиторії зі справді важливими питаннями, які існують наразі у нашій країні і не тільки. Шляхом індивідуальної, цікавої відео та аудіовізуальної подачі інформації ми зможемо відкрити аудиторії доступ до раніше *«закритих дверей»*.

3. Головним напрямом проєкту є привернення уваги до вищезазначеної проблеми, яка існує у суспільстві. Допомога військовослужбовцям з посттравматичним стресовим розладом, членам їх сімей, що постраждали від нього стане кроком до нових можливостей.

4. Ідейне, наукове, практичне, теоретичне, а також психологічне насичення є основним завданням організації. Залучення різної міжнародної практики західних країн.

5. Готовий варіант самого проєкту, додатку спершу буде представлений керівництву телеканалу, а надалі винесений на огляд суспільству.

6. Спочатку буде представлена його авторська концепція, відео та теоретичний аспект, а потім, за допомогою залучення професіоналів можливе втілення в життя.

11. Джерела, на основі яких сформовано проєкт

1. <https://armyinform.com.ua/2021/06/18/posttravmatychnyj-stresovyj-rozlad-yakshho-veteranam-vchasno-ne-dopomogty-vijna-dlya-nyh-ne-zakinchytsya-nikoly2/>

2. [https://moz.gov.ua/article/health/scho-treba-znati-pro-posttravmatischnij-stresovijrozlad#:~:text=%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BB%D0%B0%D0%B4%20\(%D0%9F%D0%A2%D0%A1%D0%A0\)%20%E2%80%94,%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%B5%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D1%83%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D1%81%D0%BB%D1%8F%20%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%97.](https://moz.gov.ua/article/health/scho-treba-znati-pro-posttravmatischnij-stresovijrozlad#:~:text=%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BB%D0%B0%D0%B4%20(%D0%9F%D0%A2%D0%A1%D0%A0)%20%E2%80%94,%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%B5%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D1%83%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D1%81%D0%BB%D1%8F%20%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%97.)

3. СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНІ СКЛАДОВІ КОМУНІКАТИВНОЇ МОДЕЛІ. Пугач Л.Ю. Львівський національний університет імені Івана Франка. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-1-65-34> УДК 316.77:316.3]"20".

«Молодий вчений» • № 1 (65) • січень, 2019 р.

4.

5 <http://um.co.ua/2/2-6/2-60617.html>

6. <https://zhy.dcz.gov.ua/publikaciya/shcho-take-hard-i-soft-skills-v-chomu-riznytsya-shcho-vazhlyvishe>

7. https://effect.com.ua/ua/stati/corporativna-poshta-tsina_ss.html#:~:text=%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BF%D0%BE%D1%80%

[D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D1%88%D1%82%D0%B0%20%E2%80%94%D1%86%D0%B5%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%83%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82,%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B6%20%D0%BC%D1%96%D0%B6%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%94%D1%8E%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BA%D0%BB%D1%96%D1%94%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8.](https://www.zsu.gov.ua/new_page/6b88291994634a3d55ff76bd)

8. <https://hromadske.radio/publications/shcho-take-kanisterapiya-ta-yak-sobaka-mozhe-staty-likarem>
9. <http://childrenhealth.center/development/therapy/cbt/>
10. <https://armyinform.com.ua/2019/07/30/amerykanskyj-kejs-metod-dlya-vijskovyih-psyhologiv/>
11. https://www.zsu.gov.ua/new_page/6b88291994634a3d55ff76bd
12. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
13. <https://matrix-info.com/strategiya-blakytного-okeanu-novi-pidhody-do-prognozuvannya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeky/>
14. <https://www.radiosvoboda.org/amp/29200705.html>
15. <https://vaadua.org/news/glavnyy-psihiatr-armii-oborony-izrailya-miki-doron-vo-vremya-voyny-nuzhno-rabotat-so-vsey>

12. Додатки.

Додаток 1 *Результати проведеного інтерв'ю*

Рисунок 1. Заптання 1.

1) Як Ви розумієте поняття «посттравматичний стресовий розлад»?

Порушення психоемоційних процесів у людини внаслідок участі в бойових діях, стрес .

Це емоційний і фізіологічний стан, спричинений емоційними і психологічними травмами, отриманими у ході бойових дій чи стресових ситуацій пов'язаних із проходженням служби у зоні ООС/АТО.

Це розлад психічного стану, який виникає після отриманих тяжких травм.

Посттравматичний стресовий розлад - це досить важкий і серйозний стан дестабілізації психічної діяльності людського організму, внаслідок тривалої або короткочасної дії на нього травматичного фактору.

Хронічне порушення психологічного стану людини.

Це негативні зміни ментального та психологічного характеру набуте колишніми учасниками бойових дій, в результаті впливу на них обставин небезпечних для життя, стресових ситуацій, поранень, каліцтва.

Хронічні порушення психічного стану людини.

Порушення психічного стану людини, який може виникнути в результаті певних стресових подій, фізичного чи психологічного перенавантаження організму людини.

Я розумію посттравматичний стресовий розлад як неврологічний розлад людини, що проявляється у депресивних настроях особи, підвищеній агресії стосовно оточуючих, наявності суїцидальних думок, а також спроби їх реалізації. При цьому, виникнення ПТСР у людини, як мені відомо, спричиняють сильні душевні переживання пов'язані із об'єктивними обставинами (війна, терористичний акт, смерть близької особи та ін.).

Посттравматичний стресовий розлад - комплекс важких симптомів, спричинених травмою. Часто ПТСР може розвиватися у людей, які зіштовхнулися з чимось, що надто важко винести (війна, насилля, стихійні лиха тощо).

Порушення психічного стану, яке розвивається в людей, які пережили загрозу життю.

Спогади про критичні події минулого, які не відпускають та не дають змогу жити повноцінним життям.

Це порушення психічного стану, що може розвиватися після травматичної події, ПТСР є емоційною реакцією на події, що глибоко вражають.

ПТСР - це психічний розлад, що виникає у відповідь на стресові чинники у віддалений період після психологічної травми.

Порушення психічного стану людини, що може вплинути або розвинути у людини після травматичної події. Зазвичай вони з'являються після отримання фізичних травм на війні або ж психологічні травми, що можуть виникнути через пережиті події чи втрату близької людини на фронті.

Рисунок 2. Запитання 2

2) Наведіть відомі Вам причини появи посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у військовослужбовців. Чи є він небезпечним для оточуючих?

ПТСР проявляється індивідуально у кожної людини, в когось внаслідок травми, інвалідності, в когось внаслідок неможливості соціалізації в цивільному житті.

Причинами появи ПТСР, на мою думку, є постійне значне психологічне та емоційне напруження, у зв'язку із реальною небезпекою для себе і оточуючих, колег чи друзів, ризик смерті чи отримання важких травм

Отримання травм під час бойових дій, смерть побратимів чи рідних під час ведення бойових дій.

Знаходитися в самому центрі бойових дій, де постійно помирають люди. Це дуже впливає на психіку

На моє переконання причинами ПТСР можуть бути будь-які події у яких військовий відчуває себе безпомічним, тобто таким, який не може діяти у тій чи іншій небезпечній ситуації та не може допомогти собі. Такими подіями може бути - важка травма з обмеженням рухів та тривала відсутність допомоги, перебування у полоні тощо. Відносно того чи може нести ПТСР небезпеку для оточуючих - я вважаю, що може у випадку, коли вчасно потерпілому не надавалась допомога, не було здійснено саме медичного психіатричного супроводу, а відбулось загострення стану.

Перебування свідком фізичних травм та насильницьких дій, а також смерті чужих людей, призводить до пригніченого стану, що потім проявляється дуже часто у агресії до оточуючих

Важкі фізичні і психологічні навантаження пов'язані із несенням військової служби, виконання певних військових задач систематичні стреси, тривоги, бойові дії, смерть товаришів. Так, він є небезпечним, як для оточуючих, родичів, так і для самої людини, військовослужбовця, оскільки може бути пов'язаним із вчиненням особою необдуманих та неусвідомлених дій, завдаючи травм собі й оточуючим, покінченням життя самогубством, вживанням алкоголю, наркотиків.

На мій погляд, причини появи ПТСР у військовослужбовців можуть бути абсолютно різні. Однак, враховуючи специфіку діяльності зазначених вище осіб, можна виокремити наступні типові причини: жорстокі бойові дії в зоні ООС, отримання військовослужбовцями уражень під час виконання бойових завдань, втрата колег на фронті, соціальна (в т.ч. матеріальна) незабезпеченість військових.

Причина в пережитому стресі і загрозі життю.

Психіка військовослужбовця не справляється з побаченням на війні і через те

виникають порушення, які псуєть життя як самій людині, так і оточуючим її. Це можуть бути прояви агресії, порушення сну, пам'яті, панічні атаки, спроби суїциду. Людина з ПТСР становить загрозу для себе та для близьких, тому потребує уваги та допомоги (залежно від важкості стану).

Люди, які щодня бачили смерті та відірвані кінцівки, які щодня були в очікуванні власної труни або інвалідності, не можуть забути ці спогади за тиждень, рік або навіть десятиріччя. Люди стають грубішими, їх світ перегортається догори дригом. Ти захищаєш інтереси своїх громадян в той час як якісь недопатріоти, які зброї в руках не тримали, вчать тебе як треба жити.

Причиною є події і середовище, в яких знаходяться військовослужбовці, події що зумовлені загрозою життю і здоров'ю.

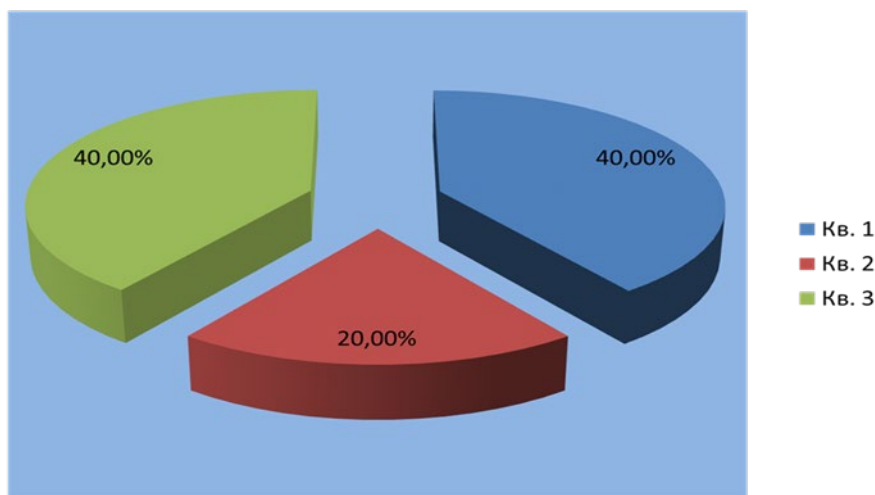
Бойові дії, смерть або поранення близьких, власні травми, поранення. Відчуття неоправданості.

Як правило, ні. При виражених клінічних проявах - можливо

Втрата близької людини, отримання поранення, неможливість допомогти близькій людині. Він є небезпечним оскільки це може вплинути на руйнацію сімейного життя, дружніх відносин, роботи і бачення свого майбутнього

Рисунок 3 Запитання 3

3) Чи були Ви/Ваші знайомі учасниками бойових дій в ООС?

40% - Так, був/була особисто.

20% - Ні, не був/не була.

40% - Були мої друзі/знайомі.

Рисунок 4 Запитання 4

4) Наведіть відомий Вам перелік симптомів, які наявні при посттравматичному стресовому розладі.

Стрес, відсутність сну, поганий апетит, неконтрольована агресія, небажання спілкуватися тощо.

Тривожність, паніка, нестійкий емоційно - психологічний стан, безсоння та інші.

Агресивність, особа не контролює свої емоції.

Постійний головний біль. Втрата свідомості, недовіра людям та суїцидальні думки.

Такими симптомами можуть бути: підвищений рівень тривожності, відчуття переслідування, порушення пам'яті, суїцидальні бажання, поєднанні із агресивною поведінкою.

Зловживання алкоголем, гнів та дратівливість, відчуття постійної підозри та несправедливості долі

Тривога, депресія, роздратованість, напруженість, агресивність, пригніченість, страх.

Підвищена агресія до оточуючих (в т.ч. може проявлятися агресія до певної категорії людей), депресивний стан, небажання жити, поява суїцидальних думок, спроби суїциду, посилене відчуття несправедливості щодо себе.

Асоціальна поведінка, панічні атаки.

Страх, тривога, депресія, агресія, також можливі психосоматичні хвороби.

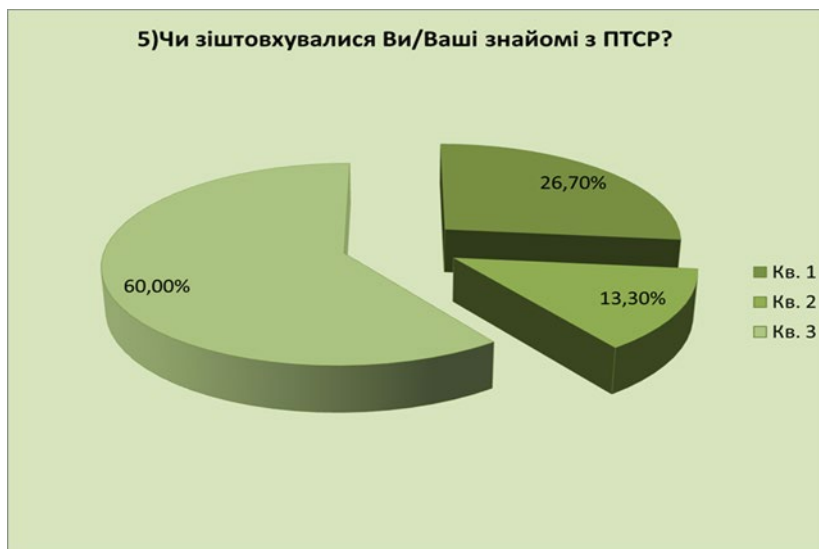
Напевно, нервові розлади, безсоння, прояви агресії.

Тривожні стани, апатія, небажання жити, депресії, порушення сну, алкогольна залежність, усамітненість, небажання йти на контакт.

Тривога, погіршення настрою, постійні думки про травмуючі моменти.

Зловживання алкоголем, депресія, спогади про які завжди розповідають по декілька разів, відчуження від близьких і друзів.

Рисунок 5 Запитання 5

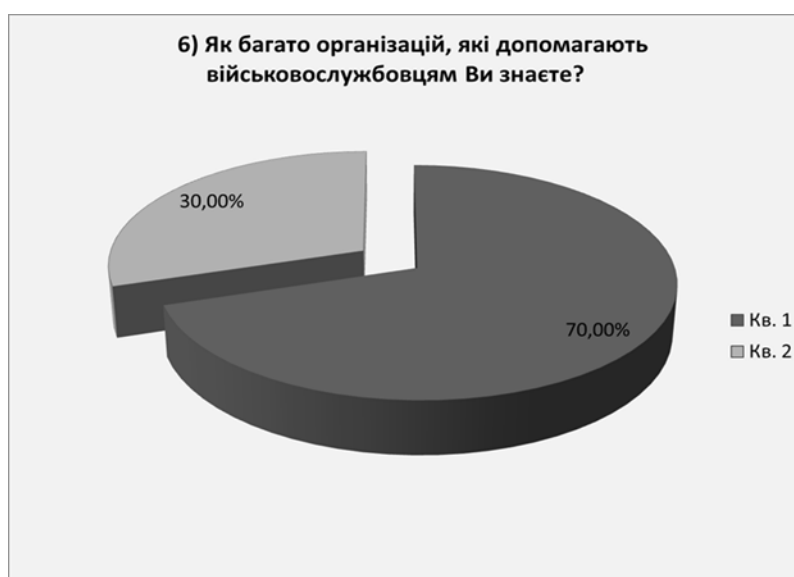

26,7% - Ні.

13,3% - Так.

60% - Зіштовхувалися знайомі/друзі

Рисунок 6 Запитання 6

70% - Не знаю.

30% - Знаю.

Рисунок 7 Запитання 7

7) На Вашу думку, як медіа повинні висвітлювати питання посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців?

Спеціалізовані медіа, відомчі медіа ЗС України та інших військових формувань

Дане питання повинно широко висвітлюватися у ЗМІ, суспільство повинно знати, що існує така проблема, люди із ПТСР повинні отримувати максимальну допомогу, як медичну так і психологічну, соціальну, матеріальну. Країна знаходиться у стані війни!

Спонукаати державу до створення необхідних умов для лікування таких осіб, допомога членам таких сімей.

Можливо, проводити передачі, де учасниками будуть люди у яких є проблеми з посттравматичним стресовим розладом. Обговорювати всі моменти і надавати людям психологічну допомогу.

Ніякі.. Ця тема важка и не користується популярністю у суспільстві.

На мою думку медіа не повинні висвітлювати питання ПТСР, оскільки такий стан людини - суто проблема медична, яка потребує вчасного діагностування та відповідного лікування. Будь-яке втручання засобів масової інформації може зашкодити пацієнтам з психіатричними відхиленнями.

Продовжувати передачі для тих , хто на передовій. Зробити цикл передач щодо просвітницької роботи, із залученням відповідних фахівців (психологів, невропатологів, представників соціального захисту, реабілітаційних центрів та патріотичних комітетів, ради ветеранів тощо) безпосередньо для тих, хто повернувся з зони бойових дій.

Як на мене, то всі медіаресурси повинні висвітлювати об'єктивно ПТСР у військовослужбовців, показуючи, що вони потребують допомоги держави і суспільства.

У новинах часто говориться про вибухи бойових гранат (які привезли військовослужбовці/колишні військовослужбовці), стрільбу зазначених осіб по цивільному населенню і т. ін. Такі діяння військових спричинені саме ПТСР. На мою думку, медіа повинні систематично та глибинно висвітлювати проблему ПТСР. Поява таких невротичних станів не є забаганкою військовослужбовців, тому необхідно донести до суспільства, що така проблема наявна та потребує вирішення. Крім того, медіа мають змогу донести до людей з проблемою ПТСР, що про них не забувають, можливість лікування від даного неврозу наявна.

Інтернет, радіо, телебачення

Це дуже важлива проблема, яка стане більш розповсюдженою, на жаль, тому про неї варто говорити вже зараз і активно шукати шляхи вирішення. Потрібно обов'язково пропонувати заходи, програми, ідеї, які могли б полегшити стан

військовослужбовців та їх близьких.

Всеукраїнського характеру.

Думаю медіа повинні більше уваги приділяти даному питанню, мирне населення у більшості випадках, не знає, що більшість військовослужбовців мають ПТСР, і не знають як правильно поводитися з ними, щоб не ранили психіку ще більше, а якимось допомогти.

Доступно для пересічної аудиторії.

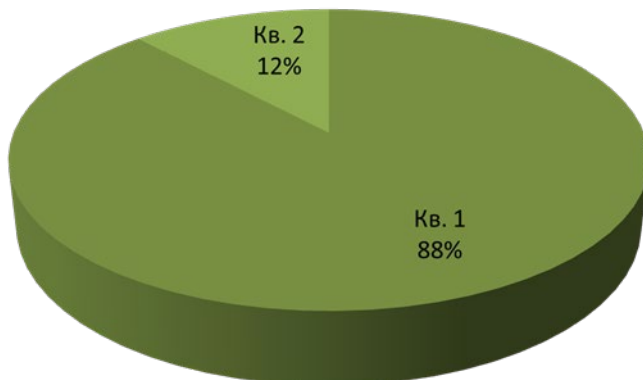
Усі без виключення.

87 % - медіа повинні висвітлювати.

13%- проти висвітлення проблеми ПТСР.

8) Чи доцільне, на Вашу думку, створення телепрограми яка буде порушувати проблему посттравматичного стресового розладу у військових?

88%- Так, доцільно

12%- Ні, недоцільно.

Рисунок 9 Запитання 9

9) Який формат ефективної телепрограми, яка б порушувала/вирішувала проблему посттравматичного стресового розладу, на Вашу думку було б доцільно створити ?

Телепрограму в якій би допомагали справитися з ПТСР, навчали надавали теоретичну допомогу, спілкування з психологами, військовослужбовцями.

Програма яка б розповідала про історії пересічних військовослужбовців, які борються із даним синдромом.

Формат закритої передачі. Обговорювати проблеми з психологами.

Я вважаю, що найефективнішою допомогою про ПТСР є створення клінік, пансіонатів, та інших закладів, де повинна проводитись реабілітація військовослужбовців із вищезазначеною проблемою. Навряд чи будь -яка телепрограма може допомогти в подоланні хвороби, якщо вона не націлена на ефективний збір необхідних коштів, в якості, наприклад, волонтерської допомоги

З форматом, мені здається, повинні визначитись фахівці, спираючись на міжнародний досвід.

Розповідь про себе, ПТСР, і як він впливає на життя солдат.

На мою думку можна створити будь-який формат телепрограми. Головне, щоб це не було ток-шоу і з проблеми ПТСР не робився цирк. Крім того, варто врахувати можливість збереження анонімності військовослужбовців з ПТСР, якщо таких планують залучати до участі в телепрограмі.

Краще, на мою думку, створювати організації і розповідати про них на телебаченні, радіо, Інтернеті

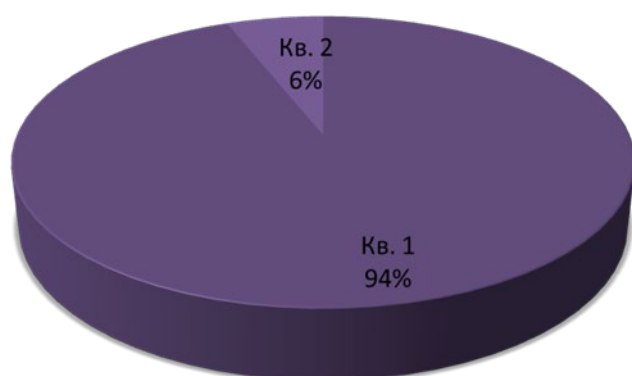
Реаліті-шоу, ток-шоу

Військові мають бути під псевдонімами та зі зміненими голосами.

Думаю, було б доцільно створити телепрограму де будуть працювати професійні психологи, наприклад "фізично вдома - думками на війні"

Розмова з фахівцями.

Запитання 9

94% - За створення програми, яка буде допомагати військовим.

6% - за створення реаліті –шоу .

Рисунок 10 Запитання 10

10) Якби Вас запросили взяти участь у телепрограмі, які б питання Ви порушили в першу чергу? На який результат Ви б очікували?

Питання відсутності нормальної допомоги з боку держави військовослужбовцям які мають симптоми або мають ПТСР

Наголосив би на тому, що значна кількість військовослужбовців переживає ПТСР, закликав би акцентувати увагу на цій проблемі вище керівництво держави, розробити реальні та ефективні програми реабілітації.

Була б надія, що мені допоможуть, тому що зазвичай люди самі з такими проблемами не справляються, їм потрібна постійна підтримка і допомога. зони бойових дій

Допомога в працевлаштуванням , контроль ситуації у сім'ях таких військовослужбовців. Захист членів сімей від їх можливої агресивної поведінки. Профілактика злочинності та агресивної поведінки з боку таких військових..

Я б відмовилась прийняти участь. Якби була потреба в моїй особисто допомозі, то допомогла б персонально без публічного розголосу.

Мені хотілось би підняти тему: "Що повинні зробити громадяни України(в цілому і кожний особисто) для того, щоб все що у нас прописано в законодавстві запрацювало на дії....."

Порушував в би питання збільшення медичних працівників в ЗСУ, військових психологів і психіатрів, збільшення фінансової програми, налагодження міжнародної співпраці для отримання міжнародного досвіду від інших країн.

Якщо б мене запросили взяти участь у телепрограмі, то серед порушуваних мною тем були:

1) Психологічне забезпечення військовослужбовців в районі проведення ООС та поза його межами.

2) Матеріальне забезпечення українських військовослужбовців та членів їх сімей.

3) Соціальна підтримка військовослужбовців та членів їх сімей, а також можливість звернення зазначених осіб за первинною правовою допомогою безоплатно, у разі порушення їх прав.

як вести себе близьким людям, які оточують людину з ПТСР

Адаптація військовослужбовців у суспільстві, допомога у подоланні стресового розладу

Чи соромно, на ваш погляд, військовослужбовцю, сильній особистості, звертатися за порадою до психолога/психіатра?

В першу чергу, я б порушила питання про створення центру послуг з психологічної реабілітації, який буде фінансуватися державою.

Доступність медичної допомоги

Питання кількості людей, які потребують цієї допомоги, і кількість тих, хто за нею звертається. Через статистику розкрити проблематику цього питання в Україні. На особистих історіях військовослужбовців розповісти, що саме воно пережили, як відчували ПТСР на собі, і як його подолали. Інтерв'ю з психологом і статистика тих людей, які вчасно не звернулися за допомогою і покінчили життя самогубством, саме через відчуття самотності і відсутності інформації про шляхи подолання ПТСР. Саме статистичні дані і особисті історії військових зможуть показати, наскільки ця проблема актуальна в Україні під час ООС і повернення чоловіків і жінок з війни до повсякденного життя.

Додаток 2 *Візуалізація студії.*

Рисунок 1.

Рисунок 2.

Рисунок 3.

Рисунок 4

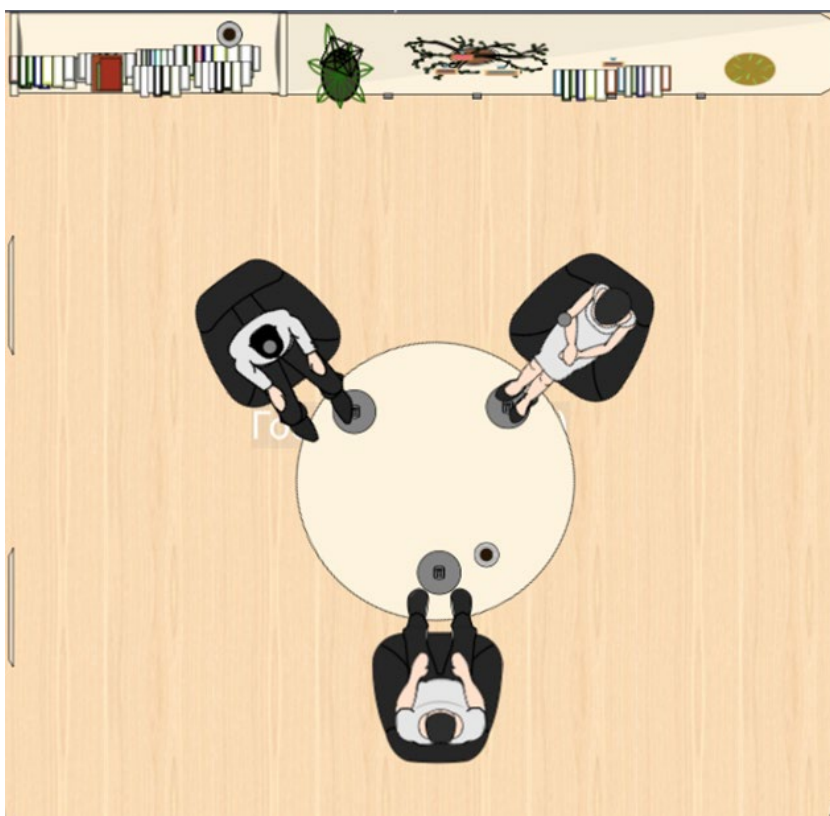

Рисунок 5

